

Notat 8: Notat om karakterskala og taksonomi

Der er to modstridende hensyn, når beskrivelserne af de enkelte trin i en karakterskala, skal formuleres.

På den ene side er det ønskeligt, at beskrivelserne bygger på en taksonomi, der giver et klart billede af, hvad den enkelte karakter står for.

På den anden side medfører kravet om, at karakterskalaen skal kunne bruges i alle dele af uddannelsessystemet, og at karaktergivningingen ikke må være relativ, at beskrivelserne af de enkelte karaktertrin må holdes i meget overordnede og neutrale vendinger.

Se 8.1. ”Eksamen og Eksamensformer”. I Andersen, H. L. og Tofteskov, J., Eksamen og eksamensformer – Betydning og bedømmelse. Frederiksberg: Samfundslitteratur: 33-43 for en gennemgang af de mest centrale taksonomiske systemer.

Eksempel

Beskrivelsen (med karakteristiske ord fremhævet) af de enkelte karakterer i 13-skalaen er:

- 13: den **usædvanlig selvstændige** og udmærkede præstation
- 11: den udmærkede og **selvstændige** præstation
- 10: den udmærkede med noget **rutineprægede** præstation
- 9: den gode præstation, der ligger lidt **over middel**
- 8: den **middelgode** præstation
- 7: den jævne præstation, der ligger lidt **under middel**
- 6: den netop **acceptable** præstation
- 5: den **usikre** og ikke tilfredsstillende præstation
- 03: den **meget usikre**, meget mangelfulde og utilfredsstillende præstation
- 00: den helt **uantagelige** præstation

Begrebet ”selvstændighed” er ikke relevant/efterspurgt ved alle prøver. I nogle uddannelser/situationer vil ”rutinepræget” rangere højere. Dette forhold var medvirkende til, at nogle, især tekniske uddannelser, var meget tøvende over for 13- skalaen og først sent indførte den.

Referencerne til ”middel” i beskrivelserne af karaktererne 7, 8 og 9 understreger, at 13-skalaen blev konstrueret som en relativ skala.

Der er således ikke tale om, at der ligger en klar taksonomi til grund for beskrivelserne af alle karaktererne i 13-skalaen, idet nogle karakterer er beskrevet i relative termer, mens andre er beskrevet i termer, der kunne indgå i en taksonomi.

Hvilken taksonomi?

Der er forskellige faglige traditioner, når det gælder anvendelse af taksonomier i forbindelse med bedømmelse af en elevs/studerendes faglige standpunkt. For eksempel anvendes Blooms taksonomi¹ ofte inden for det samfundsfaglige område, hvorimod SOLO-taksonomien² oftere anvendes inden for de naturvidenskabelige fag.

Dette taler for, at der ikke anvendes én bestemt taksonomi i det første trin i kæden:

Beskrivelse af de enkelte trin i karakterskalaen → fagets målformuleringer → prøvens bedømmelseskriterier → konsensuskabende eksempler på anvendelse af karakterskalaen.

Den naturlige placering af taksonomiske niveauer er, at de indgår som en del af bedømmelseskriterierne og som en del af de konsensuskabende eksempler. Herved kan de taksonomiske begreber kobles meget konkret til målformuleringerne. Derudover skabes der fleksibilitet i valget af taksonomi, der således kan variere fra fag til fag. Alternativt kan det overvejes, at denne fleksibilitet i valg af taksonomi indlejres som en del af karakterskalaens trinbeskrivelser.

Eksempel (samfundsfag og kemi)

I læreplanen for samfundsfag A i stx er der blandt andet formuleret følgende bedømmelseskriterier for den mundtlige prøve:

- evne til at kunne **analysere** og formidle på fagets taksonomiske niveauer
- **formulering, undersøgelse og diskussion** af en faglig problemstilling med anvendelse af fagets terminologi
- **anvendelse** af viden om samfundsvidenskabelige metoder til kritisk at vurdere forskelligartet materiale
- evne til at kunne **diskutere** en faglig problemstilling og **argumentere** sammenhængende for et synspunkt

Der gives én karakter ud fra en **helhedsvurdering** af eksaminandens præstation.

I læreplanen for kemi A i stx er der blandt andet formuleret følgende bedømmelseskriterier for den mundtlige prøve:

- **anvende** fagets viden og metoder til behandling af kemiske problemstillinger
- **beskrive** udførelsen af eksperimentelt arbejde
- **forklare** sammenhænge mellem det eksperimentelle arbejde og den tilknyttede teori
- **demonstrere forståelse** af sammenhængen mellem fagets forskellige delområder
- **perspektivere** den faglige viden til andre dele af faget eller til problemstillinger med kemisk indhold

Der gives en karakter på baggrund af en **helhedsvurdering** af eksaminandens præstation.

¹ Bloom (kendskab, forståelse, anvendelse, analyse, syntese, vurdering).

² SOLO (reproducere, beskrive, forklare, syntesitere).

Koblingen mellem bedømmelseskriterierne og karakterskalaens beskrivelse af graden af målopfyldelse er illustreret i de konsensuskabende eksempler. Fx er karakteren 7 i samfundsfag på A-niveau eksemplificeret ved:

Problemstillinger undersøges nogenlunde struktureret og fokuseret under god anvendelse af metodiske færdigheder, relevant viden, begreber og teori, men med en del mangler. Konklusioner dokumenteres mindre sikkert med anvendelse af relevant materiale. Eleven diskuterer rimeligt fagligt sammenhængende og kan i dialog uddybe centrale samfundsfaglige sammenhænge med en del mangler.

I kemi på A-niveau er karakteren 7 eksemplificeret således:

Eksaminanden viser godt kendskab til kemiske teorier, modeller og metoder og til sammenhænge mellem disse, samt med en del mangler et godt stofkendskab. Eksaminanden kan redegøre for udførelsen af eksperimenter, inddrage de fleste relevante aspekter fra efterbehandlingen samt diskutere resultater, men en del mangler forekommer. Eksaminanden udtrykker sig i nogen grad klart, præcist og forståeligt under anvendelse af kemisk fagsprog. Fremlæggelsen er sammenhængende, og eksaminanden indgår med nogen sikkerhed i den faglige samtale, så en del af de væsentlige aspekter inddrages. Eksaminanden kan med en del mangler inddrage relevant faglig viden ved perspektivering og relevante kemiske emner i diskussionen af kemiske metoder, anvendelse og problemstillinger.